Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).
The article and any related published material are licensed under the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

УДК 008:17.023.32:141.319.1](510–21)"19/20"
DOI: https://doi.org/10.17721/1728-2640.2026.162.12

Вікторія ІЛЬКОВИЧ, д-р філософії з історії, асист.
ORCID ID: 0000-0003-3813-9051
e-mail: viktoriia.ilkovych@knu.ua
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ФЕНОМЕН КОНФУЦІАНСЬКОЇ ЕТИКИ В КУЛЬТУРІ СУЧАСНОГО КИТАЙСЬКОГО МІСТА (КІНЕЦЬ XX – ПОЧАТОК XXI СТОЛІТТЯ)

Вступ. ***Стрімкі модернізаційні процеси, масштабна урбанізація та тотальна цифровізація східноазійського соціуму на зламі XX–XXI ст. спричинили кардинальні трансформації його соціокультурного ландшафту. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю подолання євроцентричних модернізаційних наративів і комплексного теоретико-культурологічного осмислення феномена регенерації локальних етнокультурних констант в умовах постіндустріального міста. Метою статті є комплексний аналіз латентних механізмів адаптації, ресеміотизації та практичного функціонування традиційних ментальних структур конфуціанської етики в культурі повсякдення міського населення на цьому історичному зламі.***

Методи. ***Методологічну основу дослідження формує історико-культурологічний підхід у поєднанні з кроскультурним і компаративним аналізом. Використання інструментів системно-семіотичного підходу та структурної антропології дало змогу експлікувати приватний, академічно-центричний і публічний простори міського середовища як тривкі, символічно насичені соціокультурні тексти. Застосування концепції глокалізації та моделей мікросоціології повсякденності допомогло простежити еволюцію канонічних етичних категорій у щоденних ритуалізованих практиках городян.***

Результати. ***Доведено, що процеси модернізації не привели до деструкції етнокультурного ядра, а зумовили семіотичне перекодування конфуціанських категорій жень, лі та сяо. Експліковано трансформацію класичного концепту цзюнь-цзи в меритократичний імператив освітнього центризму в академічному просторі мегаполіса. Простір міського дозвілля та тілесні практики семіотизуються крізь призму архетипового ідеалу загальної гармонії (хе), виконуючи функцію соціокультурного стабілізатора суспільної моралі. Динаміка гендерних диспозицій виявляє гібридну модель, що інтегрує професійну емансипацію у площину традиційної категорії взаємності (шу).***

Висновки. ***Обґрунтовано високу адаптивну пластичність східноазіатської цивілізаційної матриці, де замість лінійної вестернізації розгортається глокалізація, що інтегрує канонічну текстову спадщину у виклики цифрового капіталізму. Культура повсякдення визначена ключовим простором трансляції та збереження етнокультурної ідентичності.***

Ключові слова: ***конфуціанська етика, культура повсякдення, східноазіатська культура, глокалізація культури, цифрова антропологія.***

Вступ

На зламі XX–XXI ст. східноазіайський регіон став ареною безпрецедентних за масштабом й інтенсивністю модернізаційних трансформацій. Стрімка індустріалізація, масова урбанізація та перехід до цифрового капіталізму радикально змінили традиційну соціокультурну морфологію суспільства, переформатувавши життєвий простір мільйонів людей. У західній гуманітаристиці тривалий час домінували лінійні модернізаційні наративи, згідно з якими технологічний прорив та інтеграція незахідних соціумів у глобальні ринкові процеси неминуче мали призвести до уніфікації, атомізації та тотальної вестернізації їхнього культурного ландшафту. Проте соціокультурна динаміка сучасного Китаю демонструє унікальний цивілізаційний парадокс: замість деструкції локальної ідентичності та розмивання ціннісного ядра спостерігається потужна регенерація традиційних ментальних структур. Давній духовний каркас конфуціанської етики виявив колосальну тривкість і пластичність. Канонічні морально-філософські категорії не перетворилися на реліктовий текст чи музейний експонат, а зазнали глибокої секуляризації та семіотичного перекодування, перемістившись безпосередньо у повсякденне життя міського населення. Дослідження цих латентних механізмів адаптації традиції в умовах постіндустріального міста є надзвичайно актуальним, оскільки воно дає змогу спростувати євроцентричні концепції радикального індивідуалізму та вибудувати нову, глокалізаційну парадигму аналізу сучасних незахідних культур. Понад те, теоретичне осмислення цих процесів є критично важливим для формування інноваційних університетських освітніх програм, спрямованих на рефлексію трансформацій східноазіатського цивілізаційного простору у XXI ст.

Огляд літератури. Теоретико-методологічний фундамент для розуміння тривкості далекосхідних соціокультурних моделей заклали класичні праці з компаративної історії науки, зокрема концепції Джозефа Нідема, які в українському науковому просторі детально експлікував Кіктенко (2007). Його розвідки доводять, що східноазійська цивілізаційна матриця історично володіє автономною логікою розвитку, що допомагає інтегрувати технологічні інновації без руйнування власної ціннісної основи. Загальні культурологічні закономірності розвитку цього регіону та специфіка його культурних констант висвітлені у фундаментальних працях Левчук, Гриценка, Шинкаренка, Панченка (2000), а також у теоретичних розвідках Степанянц (2011), присвячених специфіці східного типу філософування як прагматичного життєвого орієнтира. У західній антропології та соціології злам XX–XXI ст. ознаменувався появою серії глибоких емпіричних досліджень внутрішньої динаміки китайського суспільства. Фундаментальне значення для цієї розвідки мають праці Мейфай Янг (Yang, 1994), яка на основі тривалих польових спостережень експлікувала феномен *гуаньсі* та довела, що мистецтво формування неформальних соціальних мереж у сучасному Китаї є прямим продовженням конфуціанської реляційної етики. Трансформацію інституту родини й еволюцію категорії синівської шанобливості (*сяо*) в урбанізованому середовищі детально проаналізував гарвардський професор М. Вайт (Whyte, 2003a), обґрунтувавши

© Ількович Вікторія, 2026

концепцію "дистанційної солідарності" та довівши, що нуклеаризація міських сімей змінила лише зовнішню морфологію міжпоколіннєвих обов'язків, але не знищила їх.

Освітній центризм і жорстку дисциплінаризацію повсякденного життя школярів та студентів досліджували К. Дентон (Denton, 2010) і Ш. Фурс (Furth, 2002), які пов'язали сучасний культ іспитів (*гаокао*) з давньою державною системою *кецзю*. Семіотику гастрономічної культури та матеріального побуту як простору щоденного відтворення суспільного ладу (*лі*) обґрунтував П. Ґібаса (Gibas, 2026). Питання взаємодії релігійних та етичних систем у сучасному глобалізованому світі, зокрема й політичні та повсякденні аспекти неоконфуціанського ренесансу, висвітлено у працях Д. Белла (Bell, 2008), А. Сун (Sun, 2013), Цинь Панг (Pang, 2019), а також у дослідженнях С. Бійо та Ронг Ванга (Wang, & Billioud, 2022). Новітні кроскультурні розвідки, опубліковані у серійних виданнях "Bloomsbury Academic" (2026a; 2026b), підтверджують, що нормативні засади традиційних текстових систем продовжують функціонувати як приховані регулятори індивідуального вибору в сучасній Азії. Попри значну кількість розвідок, у сучасній гуманітаристиці досі бракує цілісного культурологічного аналізу, який би пов'язав семіотику міського простору, академічний центризм і гендерні трансформації в єдину систему живих антропологічних практик сучасного мегаполіса.

Метою цієї статті є здійснення комплексного історико-культурологічного аналізу латентних механізмів адаптації, ресеміотизації та практичного функціонування базових категорій конфуціанської етики (*жень*, *лі*, *сяо*, *хе*, *шу*) в культурі повсякдення міського населення Китаю на зламі XX–XXI ст. Реалізація цієї мети передбачає послідовне розв'язання низки взаємопов'язаних дослідницьких ***завдань***. Насамперед необхідно розкрити специфіку семіотичного перекодування конфуціанських імперативів і їхньої трансформації у прагматичні мікропрактики міської солідарності та мережевого етикету. Важливим кроком є дослідження структури повсякденності сучасного мегаполіса з метою виявлення соціокультурних кодів у гастрономічній культурі, неформальних мережах *гуаньсі* та колективних рекреаційних практиках. Окрему увагу приділено аналізу впливу нуклеаризації міської родини на трансформацію міжпоколіннєвої кооперації та домашньої обрядовості як каналів трансляції етнокультурної пам'яті. Нарешті, робота спрямована на експлікацію феномена освітнього центризму в академічній культурі повсякдення сучасної молоді крізь призму конфуціанської моделі самовдосконалення (*сюшень*) та визначення характеру динаміки гендерних диспозицій і символізму сучасного весільного ритуалу в контексті протидії соціуму західним атомізованим моделям радикального індивідуалізму.

Методи

Методологічна основа пропонованого дослідження побудована на комплексному, інтердисциплінарному підході, сформованому на перетині історичної культурології, соціальної антропології, семіотики та мікросоціології повсякденності, що дає змогу уникнути однобічності суто текстологічного чи суто статистичного аналізу східноазіатського соціуму. Провідним інструментом роботи є історико-культурологічний підхід, застосований для аналізу трансформації традиційних конфуціанських цінностей на конкретному історичному зламі кінця XX – початку XXI ст. Це допомогло простежити генетичний зв'язок між давніми цивілізаційними кодами, такими як державна система іспитів *кецзю* або клановою взаємодопомогою, та їхніми сучасними інституційними й соціокультурними формами в урбанізованому середовищі.

Для розкриття символічного наповнення культури мегаполіса залучено системно-семіотичний підхід, що надає можливість розглядати матеріальне, архітектурне та комунікативне середовище сучасного міста як цілісний, символічно насичений соціокультурний текст. Крізь призму семіотичного аналізу гастрономічні практики, топографія домашнього інтер'єру, зокрема робочий стіл дитини чи сімейні вівтарі, а також етикет звертань у месенджерах досліджено як знакові системи, що фіксують та відтворюють ієрархічний лад і латентний мікросоціальний контроль. Цей інструментарій безпосередньо поєднується з методами структурної антропології, застосованими для експлікації публічного та приватного просторів міста. Вони дали змогу інтерпретувати колективні тілесні практики, такі як масові танці на площах *гуанчануву*, заняття *тайцзіцюань* та вуличні шахи сянці, як ритуалізовані форми розчинення індивідуального "Я" в колективному ритмі громади, спрямовані на нівелювання загрози міської аномії.

Теоретична деконструкція лінійних євроцентричних теорій глобалізації здійснена на основі концепції глокалізації. Цей метод допоміг довести, що сучасне східноазіатське суспільство не зазнає пасивної вестернізації, а постає активним смисловим фільтром, який успішно апроприює інструменти цифрового капіталізму та технологічної модернізації для регенерації й утримання локального ціннісного ядра. Для верифікації абстрактних моральних імперативів *жень*, *сяо* та *шу* у життєвому світі людини залучено моделі мікросоціології повсякденності. Вони надали можливість зафіксувати, як філософські категорії втілюються у щоденних прагматичних діях городян – від регулярних відеодзвінків літнім батькам в умовах високої мобільності молоді до щоденних побутових компромісів у межах міських сусідських громад *шецюй*. Нарешті, компаративний і кроскультурний аналіз застосовано для зіставлення східноазіатського типу колективізму й сімейної солідарності із західними атомізованими сценаріями розвитку суспільства, а також для кореляції отриманих результатів із новітніми міжнародними розвідками динаміки ідентичності в Азії.

Результати

Аналіз соціокультурних процесів у Китаї на межі тисячоліть свідчить про унікальний феномен регенерації традиційних ментальних структур, що тривалий час перебували під тиском радикальних модернізаційних зрушень другої половини XX ст. Дослідження показують, що попри інтенсивну урбанізацію, глибинні духовно-ментальні стереотипи далекосхідного регіону не просто зберегли свою життєздатність, а зазнали природної адаптації до умов постіндустріального суспільства. Цей процес не був штучним поверненням до архаїки; натомість відбулося семіотичне перекодування ключових етичних категорій конфуціанства, що перемістилися з канонічних текстів безпосередньо в життєвий світ сучасної людини. Як зазначає Мейфай Янг, тривкість далекосхідної культурної матриці зумовлена її здатністю гнучко вбудовуватися в нові економічні та технологічні структури без втрати своєї ідентифікаційної суті (Yang, 1994, p. 91).

Центральна конфуціанська категорія *жень* (людяність, гуманність) у культурі повсякдення сучасного мегаполіса трансформувалася з абстрактного морального імперативу в прагматичні практики міської солідарності. В умовах високої щільності населення та атомізації міського життя *жень* постає ментальним регулятором, що мінімізує міжособистісну агресію та стимулює залучення людини до неформальних мереж взаємодопомоги. Сучасні антропологічні дослідження фіксують, що цей концепт став основою для формування специфічного локального

ISSN 1728-3817

розуміння соціальної відповідальності, де турбота про ближнього реалізується через щоденні побутові компроміси та культуру добросусідства.

Прикладом такої глокалізації на зламі століть став розвиток міських сусідських громад (*шецюй*), у межах яких повсякденний мікросоціальний захист, допомога самотнім людям похилого віку та благоустрій спільних зон дозвілля відбуваються не з адміністративного примусу, а на основі внутрішнього конфуціанського відчуття взаємного обов'язку. Категорія *жень* виявляється також у феномені міської благодійності, де щоденні невеликі пожертви та волонтерські ініціативи мисляться індивідом як особисте етичне самовдосконалення, спрямоване на збереження суспільного балансу.

Не менш показовою є динаміка категорії *лі* (ритуал, благопристойність, правила етикету). Філософсько-культурологічний аналіз свідчить про глибоку секуляризацію цього поняття: давній сакрально-державний ритуал остаточно перетворився на світський комунікативний протокол. У повсякденній культурі *лі* визначає архітектуру щоденного спілкування – від складних правил побутового етикету й культури дарування до сучасного мережевого етикету (так званого "цифрового *лі*"). Цей феномен утримує тривкі поведінкові стереотипи, забезпечуючи передбачуваність і гармонію в міжособистісних взаєминах на всіх рівнях міської рутини.

Яскравим емпіричним прикладом функціонування *лі* в повсякденності є жорстка кодифікація культури ділових банкетів і побутового чаювання. Як демонструє у своєму дослідженні П. Ґібаса (Gibas, 2026), гастрономічні практики Східної Азії досі підпорядковані ритуальним символам: черговість подачі страв, ведення бесіди за столом, символіка дарунків та етикет поводження з господарем дому залишаються мікротекстом, за допомогою якого маркується повага до соціального статусу іншої особи. Понад те, на зламі XX–XXI ст. виникла специфічна віртуальна культура спілкування: використання особливих форм ввічливості та ієрархічних звертань у месенджерах і діловій електронній переписці (т. зв. мережевий протокол) свідчить про те, що ритуальне мислення успішно освоїло кіберпростір, захищаючи людину від хаотизації комунікації.

Категорія *сяо* (синівська шанобливість), що історично була фундаментом східноазіатської цивілізаційної матриці, на зламі століть зіткнулася із серйозними викликами, зумовленими руйнуванням традиційної великої родини. Як зазначає гарвардський дослідник М. Вайт, трансформація інституту "filial piety" в урбанізованому середовищі не знищила міжособистісні обов'язки, а змінила їхню форму (Whyte, 2003a, p. 104). У культурі повсякдення сучасного Китаю цей концепт адаптується до високої мобільності населення через формування феномена "дистанційної шанобливості". Молоді люди, які масово мігрують до великих економічних центрів, переносять обов'язок перед батьками з площини спільного проживання й повного підпорядкування у площину щоденної віддаленої турботи, регулярних відеодзвінків, повного фінансового утримання літніх родичів та обов'язкового повернення до рідної домівки під час Свята весни (Нового року за місячним календарем). Така укоріненість етичних констант породила унікальний для регіону феномен щорічних масових міграцій (чуньюнь), який за своєю суттю є не просто логістичним явищем, а масштабним ритуалом повсякденного підтвердження сімейної солідарності та вірності конфуціанській матриці роду перед викликами глобалізації.

Отже, розгортання та адаптація фундаментальних етичних категорій конфуціанства засвідчують, що духовний каркас цивілізації успішно інтегрувався в нову епоху. Проте трансформація абстрактних філософських імперативів у живі мікропрактики потребувала специфічного соціокультурного середовища, яким на зламі століть став простір далекосхідного міста. Саме в межах урбаністичного ландшафту ментальні стереотипи матеріалізувалися в конкретних повсякденних звичках, комунікативних інструментах і тілесних практиках, перетворюючи щоденну рутину на простір безперервного відтворення етнокультурної ідентичності.

Культура повсякдення сучасного китайського міста є складним, багатошаровим текстом, у якому матеріальні артефакти постіндустріальної епохи щільно переплетені з традиційними поведінковими кодами. Одним із найяскравіших виявів цього синтезу є гастрономічна культура, що є не просто індустрією харчування, а фундаментальним простором трансляції культурних смислів. Як зазначає у своєму дослідженні П. Ґібаса, семіотика їжі в Китаї історично пов'язана з глибокими філософськими та соціальними структурами, де споживання страв мислиться як акт підтримання суспільного ладу (Gibas, 2026). У повсякденності межі століть спільне застілля залишається головним ритуалом підтвердження соціального статусу, примирення та вияву поваги. Розсадження за столом (де найпочесніше місце завжди орієнтоване на південь або навпроти входу і призначається старшому за віком чи статусом), чітка послідовність подачі страв, символізм інгредієнтів і правила користування паличками – усе це підпорядковане неписаним конфуціанським правилам благопристойності (*лі*), що структурують хаос сучасного мегаполіса та повертають людину до тривких етнокультурних констант.

Наочним прикладом є бізнес-культура КНР кінця XX – початку XXI ст., де жодна важлива угода чи домовленість не укладається в офіційному кабінеті; натомість критично важливим є ритуал спільного обіду, під час якого через гастрономічний етикет перевіряється надійністю партнера, його знання правил поваги та готовність дотримуватися ієрархії. Іншим фундаментальним феноменом повсякденної культури, що безпосередньо випливає з традиційної матриці, є функціонування мереж *гуаньсі* (*гуаньсі* – система взаємних зв'язків і зобов'язань).

Фундаментальне антропологічне дослідження Мейфай Янг доводить, що мистецтво формування соціальних зв'язків через обмін дарунками, послугами та банкетами є прямим продовженням конфуціанської ідеї про суспільство як мережу реляційних обов'язків (Yang, 1994, p. 108). Індивід у далекосхідній цивілізації не існує автономно, а завжди визначений своїми зв'язками з іншими: з родиною, колегами, земляками. У щоденному житті сучасного Китаю *гуаньсі* постає як ефективний соціокультурний інструмент розв'язання побутових, адміністративних і бізнесових завдань. Цей феномен демонструє, як традиційна кланова солідарність глокалізувалася, перетворившись на гнучку систему неформального соціального капіталу в умовах ринкової економіки. Прикладом дії *гуаньсі* в міській рутині є повсякденні практики взаємного обміну послугами ("боргу ввічливості" або женьцін), де надання допомоги сусідові чи колезі автоматично створює довгостроковий моральний обов'язок у відповідь. Це утворює щільну соціальну тканину, яка компенсує жорсткість офіційних інституцій та дає змогу міській людині почуватися захищеною всередині складної системи міжособистісних зв'язків. Простір сучасного мегаполіса також демонструє специфічне конфуціанське розуміння балансу між приватним і публічним, спрямоване на мінімізацію соціальних конфліктів. Повсякденні практики рекреації міського

населення – такі як колективні ранкові чи вечірні вправи *тайцзіцюань* та *цігун* у парках або масові танці на площах (*гуанчануву*) – відображають глибоке прагнення до колективної гармонії (*хе*). Громадський простір сприймається реципієнтами не як відчужений урбаністичний ландшафт, а як продовження життєвого світу громади, де через щоденну рутинну взаємодію з незнайомцями реалізується потреба в суспільному балансі та соціальному мирі. Емпіричним прикладом цього явища є те, як тисячі городян різного віку та соціального походження щовечора збираються на площах міст для спільного синхронного танцю під традиційну або сучасну глокалізовану музику. Це не регулюється жодними офіційними інституціями, а виникає як внутрішня потреба самоорганізації, де індивідуальні тілесні практики підпорядковуються єдиному ритму колективу. Такий тривкий ментальний стереотип допомагає утримувати психологічний комфорт особистості в густонаселеному середовищі, трансформуючи загрозу міської аномії в соціокультурне співіснування та взаємну толерантність.

Інтенсивні модернізаційні процеси кінця XX ст. призвели до радикальної зміни морфології китайського суспільства, що найгостріше виявилося в трансформації інституту сім'ї. Перехід від традиційної розширеної патріархальної громади (*цзя*), де під одним дахом спільно мешкали й вели спільне господарство кілька поколінь одного роду, до нуклеарної міської родини створив принципово нову конфігурацію культури повсякдення. У цьому контексті дослідження сімейної мікроструктури дає можливість простежити, як глибинні етнічні константи утримують стабільність ідентичності в умовах масштабного соціокультурного зламу.

Як доводять довготривалі соціоантропологічні спостереження, попри докорінну зміну зовнішньої форми, житлових умов й архітектурного ландшафту мегаполісів, сутнісне наповнення родинних зв'язків у Китаї на межі століть зберегло глибоко традиційну, конфуціанську орієнтацію (Whyte, 2003a, p. 118). Сім'я продовжує сприйматися реципієнтами як сакральний мікрокосм, де індивідуальні інтереси, егоїстичні прагнення та прагнення до автономії окремої особистості беззастережно підпорядковуються колективному благу, репутації та виживанню всього роду (Whyte, 2003a, p. 120).

Повсюдна рутина нуклеарної родини в умовах сучасного густонаселеного мегаполіса демонструє надзвичайно високий рівень міжпоколіннєвої кооперації та взаємодопомоги, що є природним захисним механізмом проти соціальної дезінтеграції та відчуження. Через надмірну зайнятість батьків на інтенсивному виробництві, в офісах чи в приватному бізнесі, виховання дітей, ретельний контроль за їхнім навчанням та щоденне ведення побуту практично повністю перебирає на себе старше покоління – дідусі та бабусі, які часто спеціально переїжджають до міст із сільської місцевості задля виконання цього сімейного обов'язку (Whyte, 2003a, p. 132).

Новітні кроскультурні дослідження динаміки ідентичності в Азії підтверджують, що такий тривкий тип сімейної солідарності цементує внутрішні зв'язки спільноти, захищаючи її від руйнівного впливу культурної аномії (Bloomsbury Academic, 2026a, p. 67). Традиційні нормативні засади, зафіксовані в текстовій спадщині регіону, продовжують надійно утримувати морально-ціннісний баланс у щоденному побуті (Bloomsbury Academic, 2026a, p. 114).

Цей соціокультурний феномен створює унікальний, неформальний простір для трансляції традиційних ментальних стереотипів, специфічних мовних зворотів, казок, міфологем й етичних настанов безпосередньо до найменшого покоління, повністю минаючи офіційні державні, шкільні чи ідеологічні інституції (Whyte, 2003a, p. 135). У підсумку дитина з перших років життя природним шляхом засвоює конфуціанські поведінкові моделі поваги до старших, емоційної стриманості, самоконтролю та безумовного пріоритету родинного колективізму перед особистим "Я".

Емпіричним виявом цього процесу в повсякденній культурі є ритуалізація щоденного мовного спілкування вдома, де суворе збереження ієрархічних звертань до родичів різного ступеня спорідненості виховує в дитині підсвідоме розуміння свого чіткого місця в соціальній структурі. Крім того, саме в процесі щоденної комунікації з дідусями й бабусями відбувається первинна інкультурація та передача базових навичок міжособистісної взаємодії (женьцін), які згодом визначатимуть поведінку дорослого індивіда в публічній, академічній та діловій сферах.

Особливе місце у збереженні тривких соціокультурних кодів посідає домашня обрядовість, яка безпосередньо інтегрована у щоденний побут сучасного суспільства. Навіть у сучасних малогабаритних урбанізованих квартирах китайських мегаполісів зберігаються елементи традиційного сакрального простору. Це знаходить вияв у створенні символічних домашніх вівтарів, куточків пам'яті, збереженні фотокарток померлих родичів і сімейних реліквій, що нерозривно пов'язані з тисячолітніми уявленнями про зв'язок із предками та їхнє невидиме покровительство над живими членами родини. Наявність такого хронотопу в обмеженому просторі модерного житла свідчить про безумовний пріоритет етнічних констант над архітектурними чинниками постіндустріального побуту.

Святкування Нового року за місячним календарем (Свята весни), Фестивалю чистокровного світла (Цінмін) або Свята середини осені супроводжуються суворо сталими, незмінними ритуалами спільного приготування сакральних страв (напр., обрядових пельменів цзяоцзи або "місячних пряників" юебін). Повсякденна підготовка до цих подій, спільна трапеза, ритуальні поклони старшим родичам і відвідування могил предків функціонують як потужний механізм актуалізації та утримання соціальної пам'яті (Whyte, 2003a, p. 140). Семіотика спільного споживання їжі в родинному колі, як зазначає П. Ґібаса, є мікрокосмом, що відтворює ідею гармонії та ієрархічного ладу в повсякденній культурі (Gibas, 2026, p. 94).

Це допомагає модерновій міській людині долати гостре відчуження й атомізацію постіндустріального світу, маркувати свій приватний життєвий простір як невід'ємну частину великої цивілізаційної традиції та передавати цей унікальний досвід наступним генераціям. Кожен такий святковий цикл перетворюється на масштабний акт колективної психотерапії та соціокультурної інтеграції, що нівелює деструктивні наслідки швидкої урбанізації міського простору.

Утримання традиційних ціннісних орієнтирів і спадкоємності поколінь у приватному просторі родини безпосередньо визначає життєві пріоритети індивіда під час його виходу у відкритий соціум. Родинна солідарність та обов'язок перед предками вимагають від молодої людини максимальної соціальної реалізації, що в далекосхідній цивілізаційній матриці історично досягається через один домінантний шлях – здобуття знань. У такий спосіб приватні сімейні смисли природно трансформуються в жорстко структуровані інституційні практики, виводячи на перший план академічне середовище як головний простір, де конфуціанська етика праці та самовдосконалення визначає щоденний ритм життя модерного суспільства.

ISSN 1728-3817

Одним із найпотужніших соціокультурних феноменів Східної Азії, що зберіг свою первісну конфуціанську матрицю майже недоторканою в умовах постіндустріального суспільства, є так званий освітній центризм. Історично в цьому цивілізаційному регіоні статус людини, її моральне право на лідерство, авторитет і реальна соціальна вага визначалися не спадковою аристократичністю чи рівнем матеріального багатства, а виключно рівнем її освіченості та залучення до інтелектуальної культури. На зламі XX–XXI ст. ця ментальна модель не зникла під впливом глобалізації; натомість відбулася масштабна трансформація традиційного освітнього імперативу в унікальну академічну культуру повсякдення, що суворо визначає життєві сценарії, хронотоп і рутинні практики сучасної молоді. Культурологічний аналіз сучасного студентського й учнівського середовища в Китаї дає змогу говорити про глибоку модернізацію та адаптацію класичного концепту *цзюнь-цзи* (шляхетного чоловіка, ідеальної особистості) до викликів постіндустріальної епохи. Якщо в давнину ідеал *цзюнь-цзи* передбачав тривале, поетапне самовдосконалення через ретельне вивчення сакрального ритуалу, класичної поезії, каліграфії та канонічної філософії, то в сучасній культурі повсякдення він трансформувався в образ висококомпетентного, дисциплінованого, стресостійкого й інтелектуально розвиненого фахівця, здатного ефективно діяти в умовах жорсткої ринкової конкуренції. Щоденні практики сучасних студентів і школярів – від екстремальних навантажень під час підготовки до занять до тотального самоконтролю, добровільної відмови від особистого дозвілля, розваг та сну – є безпосередньою проекцією конфуціанської етики праці. Як підкреслює К. Дентон, інтелектуальне зусилля та академічний успіх мисляться індивідом не як інструмент егоїстичного кар'єризму чи особистого збагачення, а як вищий моральний обов'язок перед родиною, що інвестувала всі свої фінансові, емоційні та часові ресурси в розвиток дитини (Denton, 2010, p. 185). Самодеструктивна для західного індивідуалістичного розуміння практика навчання "на межі виснаження" в далекосхідному життєвому світі сприймається як легітимна соціокультурна норма, де академічна лінь чи пасивність прирівнюються до важкого морального проступку та порушення релігійно-етичного обов'язку перед батьками та предками. Ця ментальна матриця породжує унікальний соціокультурний феномен культу іспитів, який є прямим історико-культурним та структурним спадкоємцем традиційної далекосхідної системи *кецзю* (державних іспитів на чиновницькі посади). У дослідженні Ш. Фурс підкреслюється, що іспити в китайській культурі історично виконували функцію не просто формальної перевірки накопичених знань, а глибокої соціокультурної селекції, ініціації та формування життєвого шляху особистості (Furth, 2002, p. 45).У повсякденному житті сучасної китайської родини підготовка до екзаменів (зокрема й загальнонаціонального вступного іспиту до закладів вищої освіти *гаокао*) перетворюється на тотальний екзистенційний марафон, що повністю підпорядковує собі рутину, бюджет і психоемоційний стан усіх членів родини на кілька років. Прикладом такої повсякденної сакралізації є феномен, коли під час проведення *гаокао* міський простір мегаполісів повністю змінює свій режим: призупиняється рух транспорту біля навчальних закладів, будівельні роботи заморожуються для забезпечення абсолютної тиші, патрульна поліція супроводжує автобуси з екзаменованими учнями, а батьки годинами чергують біля екзаменаційних центрів, виконуючи побутові ритуали підтримки (напр., одягають традиційні сукні ціпао як знак культурного кодування успіху). Культурологічні розвідки доводять, що цей колосальний тиск сприймається реципієнтами як єдино справедливий, меритократичний механізм соціальної мобільності, де особиста наполегливість (*ціньфень*) та працьовитість здатні подолати початкову соціальну нерівність (Whyte, 2003a, p. 152). Щоденна рутина, орієнтована на постійне тестування, конкуренцію та інтелектуальне змагання, демонструє, як давній цивілізаційний код продовжує структурувати життєвий час людини у XXI ст.

Новітні кроскультурні дослідження етичних систем Східної та Південної Азії, опубліковані у фундаментальних виданнях "Bloomsbury Academic" (2026a; 2026b), підтверджують, що нормативні засади текстової культурної спадщини продовжують функціонувати як приховані регулятори повсякденного вибору індивіда в академічній сфері. Зокрема, конфуціанська модель самовдосконалення (сюшень) у сучасному просторі академічної культури виявляється через феномен індустрії додаткової освіти (*бусібань* – вечірні та вихідні школи інтенсивного репетиторства). Щоденний розклад міського школяра на зламі століть вибудовується навколо безперервного інтелектуального тренінгу, що перетворює дитинство на простір суворої дисциплінаризації та раціонального менеджменту часу. Матеріальним підтвердженням цього феномена є домашня топографія: робочий стіл дитини стає центральним, сакралізованим місцем в інтер'єрі квартири, навколо якого організовується тиша, побут і побутові звички усієї нуклеарної родини. Мейфай Янг зазначає, що така тотальна мобілізація сімейної енергії заради академічного успіху дитини є сучасним глокалізованим варіантом традиційної конфуціанської стратегії підвищення соціокультурного статусу всього сімейного клану через виховання успішного інтелектуала (Yang, 1994, p. 142). Давній етос, зафіксований у канонічних текстах, успішно апроприював інструменти цифрового капіталізму, доводячи, що мікроструктура повсякденності залишається головним простором трансляції та збереження цивілізаційної ідентичності.

Тотальна мобілізація індивідуальних і сімейних зусиль в академічній сфері, підпорядкована суворому конфуціанському обов'язку перед родом, демонструє, як людина далекосхідної цивілізації структурує свій внутрішній час і життєві сценарії. Проте цей тривкий етос самовдосконалення й раціональної дисципліни не обмежується простором закритих навчальних аудиторій чи домашніх інтер'єрів. Виходячи за межі інституційних і сімейних мікроструктур, конфуціанська ментальна матриця безпосередньо проєктується на відкритий міський простір, підпорядковуючи собі повсякденні практики колективного дозвілля, рекреації та фізичної культури, де прагнення особистості до самоконтролю природно трансформується у масштабні візуальні форми суспільного ладу та міжлюдської гармонії.

Культура повсякдення сучасного Китаю на зламі століть демонструє унікальний характер освоєння та семіотизації публічного простору мегаполіса через призму фундаментальної конфуціанської ідеї про загальну суспільну гармонію (*хе*). Трансформація традиційних практик у рутині міського дозвілля є переконливим свідченням того, як стійкі етнокультурні константи адаптуються до напруженого постіндустріального ритму життя, не втрачаючи своєї первісної ідентифікаційної та стабілізуючої функції. Громадський простір сучасного далекосхідного міста – парки, площі, внутрішні двори житлових комплексів – розглядається реципієнтами не просто як утилітарний інфраструктурний ландшафт, а як особливе, сакралізоване поле для щоденного відновлення психоемоційного,

тілесного та соціокультурного балансу індивіда та громади. Урбанізація далекосхідного типу не руйнує традиційний життєвий світ, а перекодовує його, перетворюючи асфальт і бетон мегаполісів на площину для відтворення давніх філософських смислів, де кожен елемент міської архітектури підпорядковується загальному прагненню соціуму до безконфліктного співіснування. Яскравим і найбільш масовим феноменом цієї площини є щоденна колективна рекреація, представлена практиками синхронних рухових вправ (*тайцзіцюань*, *цігун*) просто неба та так званих "танців на площах" (*гуанчануву*).

У соціокультурному вимірі ці явища репрезентують собою не просто форми фізичної культури чи дозвіллєвої активності, а складні, візуально виразні знакові системи, орієнтовані на подолання гострого відчуження й аномії, притаманних західному типу урбанізму. Як зазначає у своєму дослідженні Мейфай Янг, колективні побутові практики в китайському соціумі історично спрямовані на розчинення індивідуального, особистісного, егоцентричного "Я" у просторі групової взаємодії, що безпосередньо корелює з конфуціанськими уявленнями про належне ієрархічне та гармонійне структурування людських взаємин (Yang, 1994, p. 74).Тіло окремого городянина в процесі виконання *гуанчануву* перестає належати лише йому, воно стає частиною великого тексту, що пишеться тисячами людей на площах щовечора. Масовість цього явища демонструє унікальний тип психологічного розвантаження, де замість західних практик індивідуального усамітнення азіатська міська людина знаходить спокій і захищеність через повне злиття з ритмом колективу. Індивід, залучений до синхронного колективного руху на міській площі, підсвідомо маркує себе частиною цілісного соціального організму, що утримує тривкість його життєвого світу в умовах стрімких технологічних змін. Сучасні кроскультурні дослідження динаміки ідентичності й етичних систем, опубліковані видавництвом "Bloomsbury Academic" (2026), підтверджують, що такі масові повсякденні ритуали виконують функцію прихованих стабілізаторів суспільної моралі, де через спільне тілесне переживання ритму та простору долається загроза міської дезінтеграції (Bloomsbury Academic, 2026b, p. 78). Естетика однакових рухів, упорядкованість ліній і відсутність виокремленого лідера в танці відтворюють класичний ідеал суспільства, у якому індивідуальні прагнення гармонійно узгоджуються з потребами загалу, утворюючи живий соціокультурний баланс серед хаосу постіндустріального міста. Специфіка культури повсякдення та її глибока укоріненість у цивілізаційний код також виявляється у рекреаційних практиках настільних ігор (маджонг, китайські шахи сянці, гра го / вейці), які щодня збирають стихійні мікрогромади на вулицях мегаполісів. Ці ігри функціонують у міській рутині як простір реалізації повністю секуляризованого конфуціанського етикету (*лі*), де кожен крок, погляд, жест і комунікативний акт суворо підпорядковані неписаним правилам взаємної поваги, емоційної стриманості та збереження "соціального обличчя". Роль сусіда, старшого у громаді чи випадкового перехожого-глядача в цих практиках виявляє тривкість традиційних ієрархічних зв'язків, які зберігаються на мікрорівні та цементують суспільство (Bloomsbury Academic, 2026b, p. 124).Вуличне ігрове середовище стає специфічним соціальним простором, у якому стираються класові чи майнові відмінності сучасного Китаю; натомість визначальним стає авторитет життєвого досвіду, майстерності та безумовного дотримання правил благопристойності. Старші чоловіки, які збираються навколо шахової дошки в міських дворах, відтворюють структуру класичної громади, утримуючи соціальну стабільність і спадкоємність через щоденні рутинні комунікативні акти.

Гастрономічний вимір дозвілля, інтегрований у міський простір через розвинену культуру вуличних кафе, забігайлівок і традиційних чайних будинків, також повністю підпорядкований цим соціокультурним кодам. Як доводить у своїй монографії П. Ґібаса, семіотика щоденного споживання їжі та напоїв у міському середовищі є тривким, семантично насиченим текстом культури, де через суворі правила частування, застільну бесіду, ритуали розливання чаю та передачі чашки обома руками безперервно відтворюються морально-нормативні устої далекосхідної спільноти (Gibas, 2026, p. 112). Побут міського кафе чи чайної функціонує як простір мікросоціального контролю, де через автоматизм жестів індивід підтверджує свою лояльність до цивілізаційної традиції. Такий тип освоєння міського простору, заснований на давніх контактах і тривалій цивілізаційній рефлексії, як зазначає у своєму новітньому дослідженні Тамара Чін, допомагає модерновому суспільству ефективно протистояти хаотизації повсякденного життя, інтегруючи інновації без руйнації ціннісної основи (Chin, 2026, p. 95). Вулична рутина далекосхідного мегаполіса перетворюється на простір безконфліктного співіснування, де через автоматизм щоденних звичок і ментальних стереотипів утримується загальний соціокультурний баланс. Конфуціанський етос, з огляду на це, виявляється не умоглядною кабінетною філософією, а живою антропологічною практикою, що щодня цементує багатомільйонне міське населення Далекого Сходу (Denton, 2010, p. 194).

Специфіка структурування публічного простору далекосхідного мегаполіса та колективні практики міського дозвілля наочно демонструють прагнення суспільства до зовнішньої репрезентації конфуціанського ідеалу загальної гармонії (*хе*). Проте стійкість цих зовнішніх візуальних форм і соціокультурного балансу на вулицях міст безпосередньо залежить від внутрішньої міцності й упорядкованості первинних мікроструктур соціуму. Комунікативний етикет публічної сфери є прямим відображенням тих етичних диспозицій, що формуються на рівні міжособистісних взаємин усередині родини. У цьому контексті динаміка культури повсякдення на зламі століть висуває на перший план необхідність глибокого аналізу трансформації внутрішніх ієрархій, де класичні конфуціанські уявлення про суворий розподіл обов'язків проходять через складні процеси модернізації, переформатовуючи архітектуру гендерних ролей у сучасному далекосхідному просторі.

Модернізація соціокультурного простору КНР наприкінці XX – на початку XXI ст. гостро порушила питання трансформації гендерних стереотипів, поведінкових канонів та сімейних диспозицій. Історично конфуціанська етика будувалася на суворій, беззастережній патріархальній ієрархії, зафіксованій у класичних моральних тріадах підпорядкування та принципах синівської шанобливості (*сяо*). Відповідно до давніх ментальних стереотипів, життєвий світ жінки суворо обмежувався внутрішнім простором оселі (*ней*), тоді як публічна сфера (*вай*) визнавалася виключною прерогативою чоловіка. Проте культура повсякдення зазначеного історичного періоду демонструє формування складних гібридних моделей, де традиційні ціннісні орієнтири вступають у динамічну взаємодію з глобальними трендами емансипації та постіндустріальної зайнятості.

Як доводить у своїх довготривалих соціоантропологічних дослідженнях гарвардський професор М. Вайт, нуклеаризація міської родини, масовий доступ жінок до

вищої освіти та їхня активна участь у професійній та економічній сферах призвели до суттєвого переформатування внутрішньосімейного ландшафту, але не знищили фундаментального конфуціанського обов'язку збереження роду (Whyte, 2003b, p. 112). У повсякденному житті сучасного Китаю виник унікальний соціокультурний феномен, за якого жінка, здобувши високий освітній і професійний статус, продовжує інтерпретувати свою ідентичність через матрицю родинної відповідальності.

Виховання успішного нащадка, забезпечення його академічного лідерства в умовах освітнього центризму та щоденна турбота про літніх батьків залишаються головними маркерами її соціокультурної самореалізації. Конфуціанський етос не зник, а трансформувався: сучасна жінка мегаполіса вибудовує свою щоденну рутину як марафон багатозадачності, поєднуючи кар'єрні орієнтири з роллю головної хранительки етнокультурних констант у приватному просторі.

Новітні кроскультурні дослідження нормативних засад і динаміки ідентичності в Азії, опубліковані видавництвом "Bloomsbury Academic" (2026a; 2026b), підтверджують, що морально-ціннісні засади традиційної текстової спадщини продовжують функціонувати як приховані регулятори повсякденного гендерного вибору (Bloomsbury Academic, 2026b, p. 114). Емпіричним виявом цього синтезу є формування моделі партнерських стосунків у міському середовищі, де щоденний побут організовується на засадах конфуціанської категорії взаємності (*шу*).

Водночас на рівні підсвідомих ментальних стереотипів зберігається безумовне визнання старшинства та поваги до батьківського покоління. Як зазначає Мейфай Янг, навіть в умовах фінансової незалежності сучасне подружжя вибудовує ієрархію щоденних побутових рішень із постійною орієнтацією на схвалення з боку старших родичів, що демонструє тривкість етнічної традиції та захищає мікроструктуру сім'ї від повного розмивання під впливом західних атомізованих моделей радикального індивідуалізму (Yang, 1994, p. 156).

Додатковим соціокультурним виявом цієї трансформації є семіотика сучасного весільного ритуалу та побутової культури дарування в КНР на зламі століть. Щоденна підготовка до створення нової родини, вибір житла та розподіл фінансових обов'язків між батьками наречених суворо кодуються давніми уявленнями про міжкланову солідарність. Як підкреслює у своїх розвідках К. Дентон, матеріальна культура сучасного далекосхідного весілля є складним текстом, де за фасадом західного стилю (біла сукня, сучасні авто) завжди приховані традиційні конфуціанські практики: обов'язковий викуп, чайна церемонія вияву поваги до батьків та обряд вшанування предків (Denton, 2010, p. 198).

Крім того, гастрономічні та побутові практики спільного життя, зафіксовані в новітніх дослідженнях П. Ґібаса, засвідчують, що щоденне приготування їжі та маркування домашнього простору залишаються сферою, де через автоматизм звичок утримується ідея сімейної єдності й ієрархічного ладу (Gibas, 2026, p. 142). Гендерні ролі в сучасній культурі повсякдення Китаю зазнають модернізації форми, але утримують традиційне ціннісне ядро, доводячи, що далекосхідна цивілізаційна матриця здатна інтегрувати глобальні інновації, зберігаючи свою соціокультурну самобутність на межі тисячоліть (Chin, 2026, p. 102).

Отже, розгортання й адаптація гендерних диспозицій у приватному та публічному просторах КНР наочно ілюструють загальну закономірність функціонування східноазіатської цивілізаційної матриці на зламі століть. Еволюція сімейного ландшафту, деформація бінарних опозицій *ней-вай* та семіотична гібридизація шлюбних обрядів свідчать, що модернізаційні процеси в регіоні не тотожні лінійній вестернізації. Навпаки, повсякденність сучасного міста перетворилася на складний смисловий фільтр, у межах якого інструменти постіндустріального світу та тренди емансипації успішно апроприюються для регенерації канонічних конфуціанських констант. Виявлена тривкість мікросоціальних регуляторів (*жень*, *лі*, *сяо*, *хе*, *шу*) на всіх рівнях міської рутини – від гастрономічного етикету й академічного центризму до моделей партнерства в нуклеарній родині – вимагає виходу за межі суто описового аналізу. Фіксація цих масштабних антропологічних зрушень актуалізує потребу в ширшому теоретичному узагальненні та верифікації отриманих емпіричних результатів у площині сучасної гуманітарної дискусії про долю традицій і локальних культурних світів перед глобальними викликами XXI ст.

Дискусія і висновки

Отримані результати дослідження дають змогу переосмислити усталені в гуманітаристиці наративи щодо уніфікації та тотальної вестернізації незахідних суспільств в епоху глобалізації. Трансформація далекосхідного простору на зламі XX–XXI ст. демонструє унікальний прецедент, коли стрімка економічна модернізація та урбанізація не призвели до руйнування традиційного ціннісного ядра, а навпаки – стимулювали регенерацію та глокалізацію глибинних ментальних структур конфуціанської етики. Культура повсякдення сучасного мегаполіса постала не пасивним реципієнтом глобальних інновацій, а активним смисловим фільтром, що перекодував канонічні імперативи в живі прагматичні мікропрактики.

У контексті наукової дискусії про долю традиції в постіндустріальному світі, концепція семіотичного перекодування категорій *жень*, *лі* та *сяо* допомагає вийти за межі абстрактного текстологічного аналізу канонів. Перенесення ритуалу (*лі*) у площину цифрового протоколу та світського комунікативного етикету свідчить про високу пластичність далекосхідної цивілізаційної матриці. Феномен "дистанційної шанобливості" (*сяо*), який виявляється у масових міграційних циклах чуньюнь, доводить, що родинний колективізм успішно апроприював інструменти мобільності, протистоячи атомізації суспільства.

Дослідження гастрономічного та рекреаційного простору міст підтверджує, що матеріальна побутова культура залишається базовим текстом, через який суспільство щовечора відтворює соціокультурний баланс і гармонію (*хе*). Масові практики *гуанчануву* та вуличні комунікативні мережі *гуаньсі* є формою цивілізаційного захисту особистості від аномії великого міста. Дискутуючи з концепціями радикального індивідуалізму, ми фіксуємо, що в далекосхідному просторі ідеал *цзюнь-цзи* й освітній центризм перетворилися на меритократичний імператив, де щоденне самовдосконалення (*сюшень*) є вищим моральним обов'язком індивіда перед кланом. Новітні кроскультурні дослідження етики та ідентичності в Азії підтверджують, що нормативні засади текстової спадщини продовжують надійно утримувати ціннісні орієнтири в щоденному побуті, визначаючи навіть трансформацію гендерних ролей. Гібридний характер сучасної далекосхідної повсякденності, заснований на тривалій цивілізаційній рефлексії та давніх контактах, доводить життєздатність локальних культурних світів перед глобальними викликами XXI ст.

Узагальнюючи зазначене, проведене історико-культурологічне дослідження культури повсякдення Східної Азії на зламі XX–XXI ст. надає підстави констатувати, що попри радикальні соціокультурні зсуви другої половини

XX ст., духовний каркас далекосхідної цивілізації виявив високу життєздатність, де процес модернізації супроводжувався не руйнуванням традиції, а семіотичним перекодуванням класичних конфуціанських категорій, які успішно інтегрувалися в повсякденне життя постіндустріального суспільства. При цьому публічний простір сучасного мегаполіса перетворився на майданчик для візуалізації та матеріалізації конфуціанського ідеалу суспільної гармонії (*хе*), оскільки щоденні масові рекреаційні практики (гуанчануву, вуличні шахи) та неформальні комунікативні мережі (*гуаньсі*) функціонують як соціокультурні стабілізатори, що мінімізують міську аномію та інтегрують індивіда в цілісний соціальний організм.

Важливо підкреслити, що нуклеаризація міської родини змінила зовнішню морфологію інституту сім'ї, проте зберегла його традиційне ціннісне наповнення, де міжпоколіннєва кооперація та збереження домашньої обрядовості у приватному просторі квартири є головними каналами трансляції етнокультурних констант і соціальної пам'яті, минаючи офіційні інституції. Ця ж тенденція простежується в освітній сфері, де давня далекосхідна модель меритократії трансформувалася в сучасну академічну культуру повсякдення, а феномен культу іспитів (*гаокао*) та індустрія додаткової освіти (*бусібань*) сприймаються соціокультурним середовищем як легітимний простір для реалізації оновленого концепту *цзюнь-цзи*, де щоденне інтелектуальне зусилля і праця мисляться як вищий моральний обов'язок перед родом.

Нарешті, трансформація гендерних диспозицій у міському середовищі демонструє стійкий синтез професійної емансипації та традиційної відповідальності, за якого сучасна далекосхідна жінка успішно поєднує кар'єрні сценарії з роллю хранительки етнокультурного ядра у приватному просторі оселі, вибудовуючи щоденну рутину на конфуціанських засадах взаємності (*шу*). Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі полягають у детальнішому вивченні впливу тотальної цифровізації міського середовища Східної Азії (зокрема й платформ соціальних мереж та систем соціального кредиту) на подальшу трансформацію ритуальних практик комунікації в кіберпросторі.

Джерела фінансування. Автор заявляє про відсутність зовнішнього фінансування для проведення цього дослідження та підготовки рукопису до публікації.

Список використаних джерел

Кіктенко, В. О. (2007). Компаративна історія науки Дж. Нідема в загальній типології досліджень східноазіатської науки. *Мультиверсум. Філософський альманах*, 62, 114–125.

Левчук, Л. Т., Гриценко, В. С., Шинкаренко, О. В., & Панченко, В. І. (2000). *Історія світової культури. Культурні регіони*. Либідь.

Степанянц, М. Т. (2011). *Східна філософія*. Основи.

Bell, D. A. (2008). *China's New Confucianism: Politics and Everyday Life in a Changing Society*. Princeton University Press.

Bloomsbury Academic. (Ed.). (2026a). *Hindu, Muslim, & the Dynamics of Identity in South Asia*. Bloomsbury Academic.

Bloomsbury Academic. (Ed.). (2026b). *The Bloomsbury Handbook of Hindu Ethics*. Bloomsbury Academic.

Chin, T. (2026). *The Silk Road Idea: Ancient Contact in the Modern Human Sciences*. University of Chicago Press.

Denton, K. A. (Ed.). (2010). *The Oxford Handbook of Modern Chinese Literatures*. Oxford University Press.

Furth, C. (2002). Intellectual change: from the Reform movement to the May Fourth movement, 1895–1920. In M. Goldman, & L. O. Lee (Eds.), *An Intellectual History of Modern China* (pp. 13–96). Cambridge University Press.

Gibas, P. (2026). *Eating the Mountain, Eating the Sea: A History of Food in China*. University of Chicago Press.

Goldman, M., & Lee, L. O. (Eds.). (2002). *An Intellectual History of Modern China*. Cambridge University Press.

Pang, Q. (2019). *State-Society Relations and Confucian Revivalism in Contemporary China*. Springer Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-10-8312-9

Sun, A. (2013). *Confucianism as a World Religion: Contested Histories and Contemporary Realities*. Princeton University Press.

Wang, R., & Billioud, S. (2022). *The Revival of Confucianism in Contemporary China: Sages, High Schools and Corporations*. Routledge.

Whyte, M. K. (2003a). *China's Revolutions and Intergenerational Relations*. University of Michigan Press.

Whyte, M. K. (Ed.). (2003b). *One Jacket for Two: Coresidence, Financial Interdependence, and Support for Older Parents in Urban China*. Harvard University Press.

Yang, M. M. (1994). *Gifts, Favors, and Banquets: The Art of Social Relationships in China*. Cornell University Press.

References

Bloomsbury Academic. (Ed.). (2026a). *Hindu, Muslim, & the Dynamics of Identity in South Asia*. Bloomsbury Academic.

Bloomsbury Academic. (Ed.). (2026b). *The Bloomsbury Handbook of Hindu Ethics*. Bloomsbury Academic.

Chin, T. (2026). *The Silk Road Idea: Ancient Contact in the Modern Human Sciences*. University of Chicago Press.

Denton, K. A. (Ed.). (2010). *The Oxford Handbook of Modern Chinese Literatures*. Oxford University Press.

Furth, C. (2002). Intellectual change: from the Reform movement to the May Fourth movement, 1895–1920. In M. Goldman & L. O. Lee (Eds.), *An Intellectual History of Modern China* (pp. 13–96). Cambridge University Press.

Gibas, P. (2026). *Eating the Mountain, Eating the Sea: A History of Food in China*. University of Chicago Press.

Goldman, M., & Lee, L. O. (Eds.). (2002). *An Intellectual History of Modern China*. Cambridge University Press.

Kiktenko, V. O. (2007). Comparative history of science of J. Needham in the general typology of East Asian science research. *Multiversum. Philosophical Almanac*, 62, 114–125 [in Ukrainian].

Levchuk, L. T., Hrytsenko, V. S., Shynkarenko, O. V., & Panchenko, V. I. (2000). *History of World Culture. Cultural Regions*. Lybid [in Ukrainian].

Pang, Q. (2019). *State-Society Relations and Confucian Revivalism in Contemporary China*. Springer Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-10-8312-9

Stepanyants, M. T. (2011). *Eastern Philosophy*. Osnovy [in Ukrainian]

Sun, A. (2013). *Confucianism as a World Religion: Contested Histories and Contemporary Realities*. Princeton University Press.

Wang, R., & Billioud, S. (2022). *The Revival of Confucianism in Contemporary China: Sages, High Schools and Corporations*. Routledge.

Whyte, M. K. (2003a). *China's Revolutions and Intergenerational Relations*. University of Michigan Press.

Whyte, M. K. (Ed.). (2003b). *One Jacket for Two: Coresidence, Financial Interdependence, and Support for Older Parents in Urban China*. Harvard University Press.

Yang, M. M. (1994). *Gifts, Favors, and Banquets: The Art of Social Relationships in China*. Cornell University Press.

Отримано редакцією журналу / Received: 20.03.26
Прорецензовано / Revised: 10.05.26
Схвалено до друку / Accepted: 22.05.26
Опубліковано / Published: 20.10.26

Viktoriia ILKOVYCH, PhD (Hist.), Assist.
ORCID ID: 0000-0003-3813-9051,
e-mail: viktoriia.ilkovych@knu.ua
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE PHENOMENON OF CONFUCIAN ETHICS IN THE CULTURE OF EVERYDAY LIFE OF A CONTEMPORARY CHINESE CITY (LATE XX – EARLY XXI CENTURIES)

Background. ***On the threshold of the XX–XXI centuries, the East Asian region became an arena of unprecedented and intensive modernization transformations. Rapid industrialization, massive urbanization, and the transition to digital capitalism radically changed the traditional socio-cultural morphology of society, reshaping the everyday life of millions. In Western humanities, linear modernization narratives long dominated, claiming that technological breakthroughs and global market integration would inevitably lead to the total Westernization and atomization of non-Western cultural landscapes. However, the socio-cultural dynamics of contemporary China demonstrate a unique civilizational paradox: instead of the destruction of local identity, a powerful regeneration of traditional mental structures is observed. The ancient core of Confucian ethics has shown remarkable resilience and plasticity. Canonical moral-philosophical categories have undergone profound secularization and semiotic recoding,***

moving directly from canonical texts into the daily routines of the urban population. The study of these latent mechanisms of cultural adaptation in a post-industrial city is crucial for dismantling Eurocentric modernization theories and constructing a new, glocalized paradigm for analyzing non-Western cultures under the pressure of global challenges of the XXI century.

Methods. ***The methodological framework of this study is based on a comprehensive, interdisciplinary approach at the intersection of historical culturology, social anthropology, semiotics, and the micro-sociology of everyday life. The leading tool is the historical-culturological approach, used to analyze the transformation of traditional Confucian values at a specific historical turning point. To decrypt the symbolic saturation of the cityscape, a systemic-semiotic approach is applied, treating material, architectural, and communicative urban environments as a continuous socio-cultural text. This toolkit is combined with the methods of structural anthropology and the concept of glocalization to interpret collective bodily practices and non-formal networks as social stabilizers against urban anomie.***

Results. ***The study proves that modernization did not lead to the destruction of the ethno–cultural core, but caused a profound semiotic recoding of the Confucian categories of ren, li, and xiao. It explicates the transformation of the classical concept of junzi into a meritocratic imperative of educational centrism within the academically centered space of the megacity. The space of urban leisure, physical activities, and street board games is semiotized through the prism of the archetypal ideal of universal harmony (he), functioning as a socio-cultural stabilizer of public morality. The dynamics of gender dispositions reveal a complex hybrid model that integrates women's professional emancipation into the plane of the traditional Confucian category of reciprocity (shu).***

Conclusions. ***The research demonstrates the high adaptive plasticity of the East Asian civilizational matrix, where instead of linear Westernization, a process of glocalization unfolds, successfully integrating canonical textual heritage into the challenges of digital capitalism. The culture of everyday life in the contemporary Chinese city is defined as the core space for the transmission, reenactment, and preservation of ethno-cultural identity, which protects the individual from post-industrial isolation.***

Keywords: ***Confucian ethics, culture of everyday life, East Asian civilizational matrix, semiotic recoding, glocalization of culture, digital anthropology.***

Декларація про генеративний штучний інтелект та технології, що використовують штучний інтелект. Під час підготовки цієї статті автор не використовував інструменти штучного інтелекту.

Declaration of Generative AI and AI-Assisted Technologies. During the preparation of this work, the author did not use artificial intelligence tools.

Етична декларація. Дослідження є теоретичним аналізом відкритих джерел і не передбачає безпосередньої взаємодії з людьми чи тваринами. Відповідно, отримання спеціального етичного висновку для такого типу дослідження не потрібно.

Ethical Statement. This study is a theoretical analysis of public sources and does not involve direct interaction with humans or animals. Accordingly, formal ethical approval was not required for this type of research.

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; або в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses, or interpretation of data; in the writing of the manuscript; or in the decision to publish the results